

Dnevnik, Ljubljana
2-12-2002

Gregor Butala

Sozvočje izpeljav

Gledališka raziskava Via Negativa v Moderni galeriji

Prvi »odvod« gledališke raziskave Via Negativa režiserja Bojana Jablanovca (nastal je v soavtorstvu z dramaturginjama Nano Milčinski in Sašo Helbel ter nasto-pajočimi), ki naj bi v sedmih letih zaokrožila soočanje s prav toliko smrtnimi grehi (izhodišče prve predstave je bila jeza), je izvedbeno umeščen v okolje Moderne galerije. Za »odrske« dogodke takšno prizorišče seveda ni (več) nekaj neobičajnega, vsaj pri tem projektu pa je odločitev videti posebno primerna: lahko bi namreč rekli, da gre pravzaprav za kombinacijo predstave (v smislu uprizarjanja) in razstave, kolikor nastopajoči pred obiskovalcem ne le »uprizori«, temveč tudi raz-stavi predvsem sebe - kot »sebe samega«, torej kot prav-ta-subjekt, in skozi svojo (»pristno«) notranjo vsebino.

Raziskava, sicer nasledek Jablanovčevih gledaliških študij iz preteklih let, ki so se na tak ali drugačen način navezovale na vprašanja identitete in subjekta - recimo skozi razmerje do časa, spolno razliko ali razcepljenost subjekta govorice - torej v ospredje postavlja igralca kot pod-lago scenskega dogodka; vsak izmed šesterice nastopajočih - Iva Babić, Primož Bezjak, Barbara Kukovec, Marko Mandić, Gaber Kristijan Trseglav in Grega Zorc - namreč predstavi svoj prispevek kot »nekaj svojega«, intimnega (čeprav seveda hkrati tudi že prirejenega za uprizoritev), a hkrati izvirajočega od zunanjih determinant. Šest (mono)miniatur, dolgih približno četrtr ure, sočasno poteka v različnih prostorih galerije, ponovijo pa jih šestkrat - gledalec si torej lahko ogleda vse, v poljubnem vrstnem redu.

Kljub skupnemu izhodišču je material, ki ga ponudijo so-delujoci, razmeroma heterogen, kolikor pač ne gre za kako ilustrativnost; pravzaprav gre za »zakritost«, kvečjemu ob-časno zaznano prenicanje »ponotranjene« jeze, to pa hkrati pomeni, da gledalec nastopom - ki segajo od reduciranja osebkov na blagovne znamke in reklamna sporočila do me-dicinskih anamnez ter refleksij neprijetnih spominov iz preteklosti - z lahkoto poišče tudi kak drug skupni imenovalec, kolikor je to sploh potrebno. Ti mini-performansi namreč povsem dobro stojijo tudi sami zase, obenem pa jih ne povezuje zgolj konceptualno izhodišče ali podobnost forme; umestitev v šestero sosednjih prostorov kljub navidezni ločenosti paradoksalno konstituira občutek integracije, vsaj s tem, da pogled včasih zajame več kot eno sobo in se ob spremljanju nastopa vanj mešajo zvoki

iz drugih, za končni preplet pa poskrbi zadnja od ponovitev, ko nastopajoči zamenjajo svoja mesta, s tem pa tudi vloge.

Tako prestopijo iz »izpovedi« v pripoved, obiskovalec pa je s tem postavljen pred odločitev: naj se odpove eni od točk ali ogledu enega od nastopajočih? V vsakem primeru mu ob tej "izsiljeni izbiri" ostane občutek rahle nepotešenosti, pri-krajšanosti, predstava pa se v sebi zares sklone prav skozi to »ne-celostnost«, s katero sprevrne obzorje gledalčevega pričakovanja in iz urejene, po posameznih segmentih izčiščene podobe stopi v polje realnega.